

Dimitrije Kokanov

KRETANJE

Reditelj:
Jovana Tomić

Igraju:
Ana Mandić
Aleksandar Đinđić
Jelena Ilić
Milica Stefanović
Pavle Mensur

Sezona:
2019/2020.

Bitef
TEATAR

KRETANJE

Režija: Jovana Tomić

Pisac: Dimitrije Kokanov

Dramaturg: Olga Dimitrijević

Scenografija: Jasmina Holbus

Kostim: Selena Orb

Muzika: Luka Mejdžor

Dizajn svetla: Izvanredni BOB

Igraju: Aleksandar Đinđić, Ana Mandić, Jelena Ilić, Milica Stefanović, Pavle Mensur

Fotograf: Nenad Šugić

Grafički dizajn: McCann Beograd

Izvršna produkcija: Sanja Ljumović

Organizator: Aleksandar Bradić

PR i protokol: Slavica Hinić

Šef tehnike: Ljubomir Radivojević

Inspicijent: Maja Jovanović

Majstori svetla: Dragan Đurković, Igor Milenković

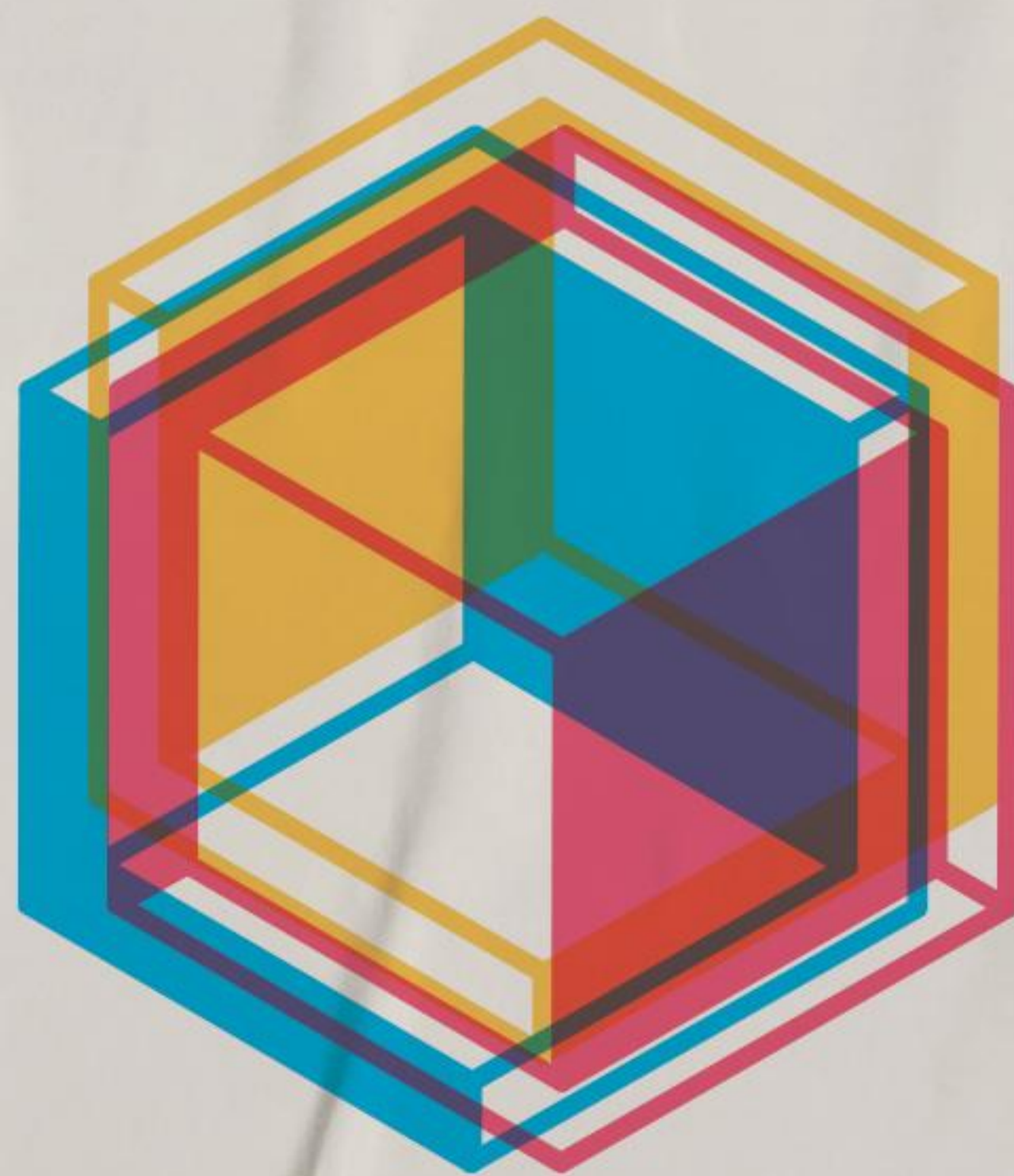
Majstori tona: Miroljub Vladić, Jugoslav Hadžić

Garderoberka: Marta Narančić

Dekorateri: Goran Gavrančić, Aleksandar Marinković, Vladan Milošević

Produkcija: Bitef teatar

Premijera: 3. i 4. mart 2020, Bitef teatar

Tekst „Kretanje“ najlakše se može odrediti kao sukcesija monologa ljudskih i neljudskih subjekata. Koliko ti je važno pitanje govora, odnosno toga ko ima pravo na govor, i šta znači davati glas neljudskom subjektu?

DIMITRIJE: Pisati tekst koji treba da bude izgovoren od strane izvođača za mene neminovno jeste pitanje davanja glasa i upućivanja tog govornog sadržaja drugima, samim tim mislim da je izuzetno važna i odgovorna pozicija. U ovom nizu monologa specifično je što sam odabrao da prva tri monologa budu namenjena muškim izvođačima, tj muškom subjektu, a sa ciljem da se problematizuje emotivnost i krutost muškog govornog subjekta u našem, pre svega mačističkom društvu – da se pronađu meka mesta u emocionalnom diskursu muškaraca. Na taj način sam želeo da promišljam mogućnost decentriranja muškarca tj falogocentrizma. Nastavak teksta sledi u vidu dva monologa koja su namenjena prostorima: bašti i fabrici. To je bilo veliko pitanje i ostalo je problem koji me posebno zanima: da li je moguće u falogocentrizmu pisati tekst za neživi subjekat, tj da li je neživo telo nužno objekat kome je govor oduzet, a sa druge strane ako nije, što sam ja pretpostavio, kojim jezikom se možemo služiti, a da bi bio svojstven govoru subjekta koji nije živo biološko telo u prostoru, već prostor sam. Pisanjem govora za nebiološko telo sam želeo da dam glas upravo telima koja inače ne govore u svoje ime sama, već kroz narative onih koji u njima borave ili se njima služe. Finalni monolog je monolog ili uput u tekstu, a to je monolog bilo kog materijalnog tela, i na tom mestu tekst postaje autoreferencijalan, jer na kraju govori o sebi samome kao jezičkoj i govornoj telesnosti.

Koliko u konceptualnom i formalnom smislu predstava korespondira sa tematikom i strukturom teksta?

JOVANA: Moje inicijalno viđenje teksta je od početka isključivalo klasičnu postavku u smislu četvrtog zida, stroge razdvojenosti publike od glumaca, i konvencionalne realizacije iluzionističkog mizanscena na sceni. Imerzivnost, koju je pozorište referišući se na prethodni Bitef festival ponudilo kao potencijalni, ali ne i obavezujući okvir sezone, je zapravo otključala formu buduće predstave i ponudila čitav spektar značenjskih sredstava. Ta sredstva su potom uslovia sve aspekte predstave, od glumačkog izraza, preko vizuelnog identiteta do tematske ravni. S tim u vezi, ja sam na nivou sadržaja izvukla u prvi plan predstave ono što je mene intimno najviše uzбудilo u tekstu, a to je spektar različitih vrsta patnje; odnosno, koliko su subjekti koji govore ogoljeni i ranjivi, iskreni pa samim tim i neretko duhoviti - to mi je bilo strašno uzbudljivo. Mislim da je danas pokazivanje emocija tabu, čita se kao slabost, neseksi je i nekul, a najviše od svega je i neprofitni utrošak vremena. Mi danas nemamo vremena da patimo 'za sve pare', da se valjamo u krevetu i cmizdrimo nedeljama; ja sam sebe uhvatila kako gledam u kalendar kada ću da otkatim i procesuiram, i da moram da se strpim još mesec dana da mi se raščisti raspored obaveza. To sam osvestila dok sam se bavila ovim tekstom, i bez potrebe za moralisanjem, shvatila sam da treba postaviti odu patnji.

Tema straha je izuzetno važna za tekst, kao i patnja za predstavu. Koliko si prilikom rada na predstavi

razmišljala o estetskim i političkim aspektima straha i patnje?

JOVANA: Upravo o tome se i radi, patnja je tabu, odnosno nepoželjna stavka za jednu pojedinu ili pojedinca jer je neprofitna karakteristika. U tom stanju, osobe ne privređuju, tako da su po kapitalističkim merilima oni promašaji, uzorci lošeg kvaliteta koje treba zbaciti sa pokretne trake besomučne proizvodnje. To je u Dimitrijevom tekstu zaoštreno okolnošću da ne pate samo ljudi, već i fabrika, bašta... Strah je neodvojivi deo ovakvog poretka, i u odnosu na pojedince - od slučaja do slučaja - pozicionira se kao uzrok ili posledica delanja.

Estetski aspekti straha i patnje su u ovoj predstavi bili poligon za brojna istraživanja, zajedno sa glumcima, i autorskim timom, s obzirom da immerzivnost podrazumeva aktivaciju svih čula. Sa druge strane kretali smo se i po klizavom terenu; kada se uroni u taj svet, otkrije se gomila zamki koje mogu da odvuču na lažan trag. Prisustvo ljudskog faktora, publike koja učestvuje, diktira i modeluje scene, je neviđeno uzbudljivo, ali i teško za režiranje. Zato se za mene lično desio ogroman iskorak iz zone komfora, pre svega zbog neophodnosti da promišljam sredstva iz potpuno drugačijeg ključa od regularnog dramskog pozorišta.

Nisi slučajno odabrao ovakvu formu teksta. Koje su tvoje strategije pisanja, i kako uopšte gledaš na strategije pisanja savremenih dramskih tekstova?

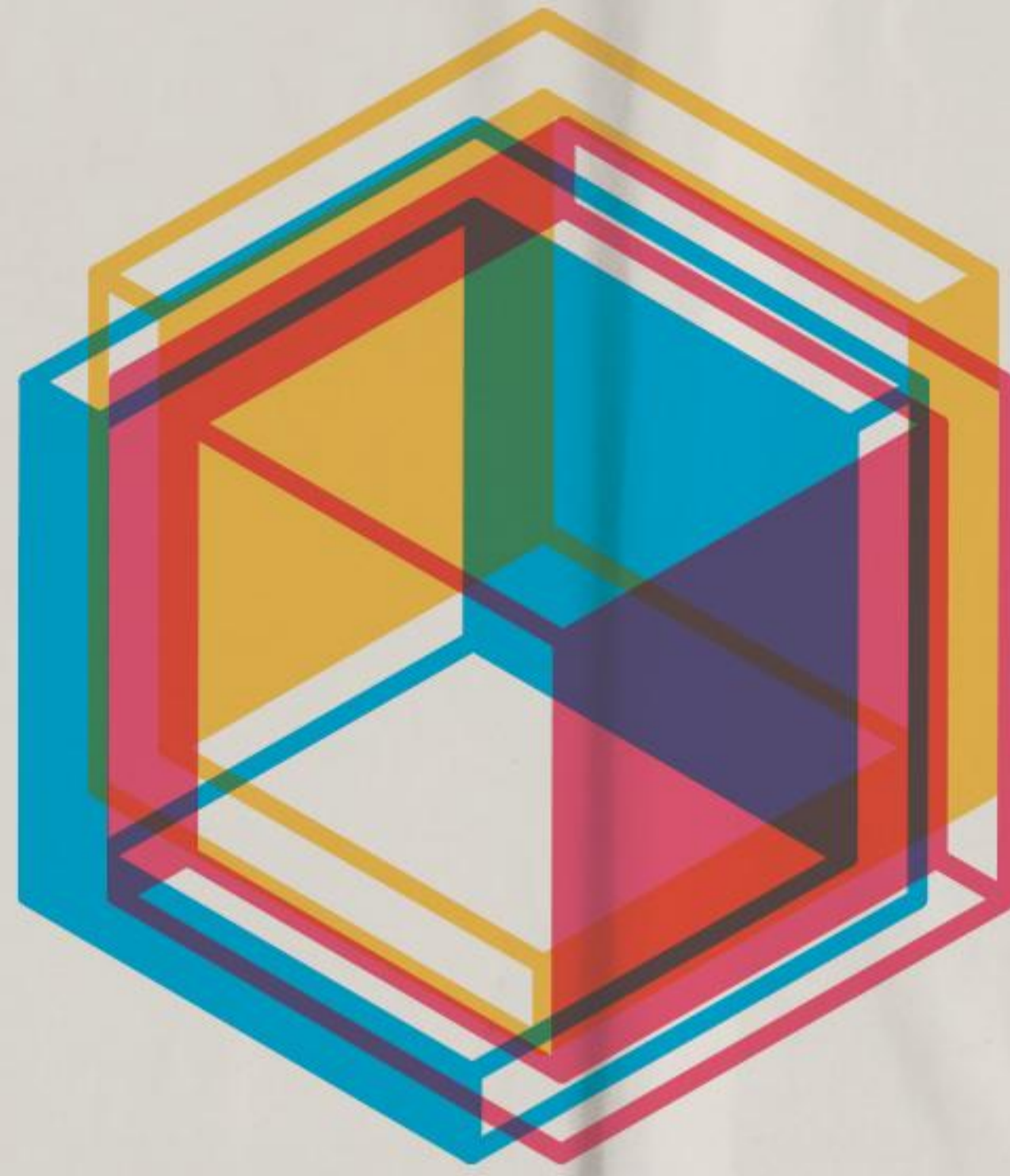
DIMITRIJE: U savremenoj drami forma i sadržaji postaju toliko prostrani i slobodni da je to stvarno veliko pitanje i teško obuhvatno,

i to se može videti na primeru domaće savremene drame, počevši na primer od tebe (Olga Dimitrijević) i Maje Pelević, a onda Tanje Šljivar, pa sve do Filipa Grujića i drugih kolega. Za svakog autora te strategije se upravo ogledaju u formi teksta, a pre svega u sadržaju. U slučaju komada „Kretanje“ moja primarna strategija pisanja jeste bavljenje jezikom i osećanjima, konceptima vremena i sećanja, a iznad svega idetntitetskim politikama i pitanjima prirode i mogućnosti govornog subjekta.

U „Kretanju“ se insistira na govoru o intimi i intimnosti. Možemo li posmatrati govor o sopstvenoj intimi kao svojevrsni oblik borbe?

DIMITRIJE: Apsolutno. Evo odgovora koji dopunjuje i pitanje strategija. Kretanje je za mene tekst o strahovima, o paralizama života i parališućim iskustvima. Monolozi su tematski uokvireni strahom, a ispunjeni intimnim narativima. Deo te strategije jeste insistiranje na rečeničnim konstrukcijama i iskazima koji ne moraju biti govorno prirodni, na temama koje se ne moraju uobičajeno govoriti, sa idejom da je intimni prostor svakog govornog subjekta njegovo najsnažnije oružje. Govoriti javno, govoriti drugima svoje introspektivne sadržaje jeste uznemiravanje sebe, a onda i drugih; to jeste davanje prostora emocijama, intimi... Materijalizacija intime kroz govor ili pismo je važna. Tako intimni sadržaji kroz jezik dobijaju svoju novu telesnost. I eto sve stvarno ima svoje telo – i jezik i strah.

JOVANA: Govor o sopstvenoj intimi je čista subverzija. To je možda najpolitičniji čin današnjice, jer ruši uspostavljene kanone, očekivanja, nametnutne standarde i površ svega, podrazumeva iskrenost, i direktnost, a to se retko sreće.

Jovana Tomić

Rođena je u Beogradu 1990. godine. Osnovne diplomske i master studije završila je na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu, na odseku pozorišne i radio režije u klasi Alise Stojanović. Režirala je predstave *Gospodin Biderman i piromani* (Atelje 212), *Kabare Nušić* (Pozorište Zoran Radmilović, Zaječar), *Lolita* (Madlenianum), *Bosonogi u parku* (Narodno pozorište Subotica), *If twice rotates the weather vane/ Waiting for future* (Paolo Grasi), *Izlaženje* (Teatarmaher), *Urnebesna tama* (Atelje 212), *Svaki put kao da je prvi* (Kruševačko pozorište), *Lisistrata* (Narodno pozorište Subotica), *Natan Mudri* (Jugoslovensko Dramsko pozorište), *Livada puna tame* (Narodno pozorište Beograd), *Krv crvenog petla* (Narodno pozorište Niš). Dobitnica je prve nagrade Radio Beograda 2 na konkursu „Neda Depolo“ za radio-dramu.

Sezona 2019/20 NASTAVIMO IZ POČETKA

U okviru strategije Bitefa koja podrazumeva čvršće povezivanje programa festivala sa teatrom, u sezoni 2019/20 Bitez teatar je započeo sa novim konceptom. Radi se o naporima da se napravi organska veza između svakog izdanja festivala i pozorišne sezone koja mu sledi. U ovakvoj postavci, sezone Bitef teatra bi predstavljale reakciju na festivalska izdanja, ulazile u dijalog sa njim i bile neka vrsta njegove „produžene ruke” tokom godine, čime se nadamo da bi se u potpunosti ostvarilo ono što je Bitef teatru namenila Mira Trailović pre trideset godina.

Pod sloganom *Nastavimo iz početka*, nova sezona Bitef teatra se oslanja na koncept 53. Bitef festivala koji se bavio raspadom zajednice na svim nivoima i pokušajem definisanja alternativa za stanje u kome se nalazi naša civilizacija. U formalnom smislu, predstave će pokušati dodatno da istražuju elemente imerzivnosti u pozorištu, odnosno, one pozorišne forme u kojima se briše jasna granica između izvođača i publike. Među autorima čije su predstave na repertoaru sezone su Konstanca Markras, Vladimir Aleksić, Olga Dimitrijević, Dimitrije Kokanov, Jovana Tomić i Bojan Đorđev.

